

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO – 4101-003-04/2014

P/14/022

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań

T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01

lpoc@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/14/022 – System egzaminów zewnętrznych w oświacie.
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontrolerzy	Agata Nowak, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 89452 z 24 marca 2014 r. Paweł Siuda, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 89641 z 1 kwietnia 2014 r. (dowód: akta kontroli str. 1-4)
Jednostka kontrolowana	Zespół Szkół Komunikacji im. Hipolita Cegielskiego w Poznaniu ul. Fredry 13, 61-701 Poznań (Szkoła lub ZSK)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Ryszard Pyssa – Dyrektor Szkoły (dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonych nieprawidłowości¹, działalność Szkoły w zakresie objętym niniejszą kontrolą.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Formułując powyższą ocenę, NIK uwzględniła fakt osiągania przez Szkołę, w latach szkolnych od 2009/2010 do 2012/2013, wyników (w skali staninowej) z egzaminów maturalnych na poziomie wyższym lub równym średnim wynikom szkół danego typu w województwie wielkopolskim². Wskaźniki edukacyjnej wartości dodanej (EWD) dla Technikum i Liceum odnoszące się do wyników egzaminów maturalnych z przedmiotów matematyczno-przyrodniczych (a w Technikum również z przedmiotów humanistycznych) plasowały Szkołę w przyjętej w EWD metodologii jako „szkołę sukcesu”. Odnotowano również wzrost wskaźników EWD dla Liceum w grupie przedmiotów humanistycznych. W badanym okresie wzrastała zarówno w Liceum jak i w Technikum przystępowalność uczniów do egzaminów z przedmiotów dodatkowych na poziomie rozszerzonym. Odsetek uczniów Technikum, którzy uzyskali dyplom potwierdzający kwalifikacje zawodowe (elektronik, informatyk i teleinformatyk) w każdym roku (z wyłączeniem 2010 r. w zawodzie elektronik) był wyższy niż w innych szkołach tego typu na terenie województwa wielkopolskiego.

Pozytywny wpływ na sposób prowadzenia procesu dydaktycznego miało uzyskanie przez 28 nauczycieli uprawnień egzaminatorów³ (w tym 17 czynnych egzaminatorów) i wzrost liczby nauczycieli dyplomowanych (z 18% do 32%).

W Szkole nie prowadzono jednak pełnej, wieloaspektowej analizy wyników egzaminów maturalnych oraz egzaminów potwierdzających kompetencje zawodowe, uwzględniającej podstawowe parametry statystyczne, wskaźniki EWD

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Egzamin maturalny z języka polskiego i matematyki na poziomie podstawowym w Liceum oraz na poziomie podstawowym i rozszerzonym w Technikum.

³ Z 34 nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych.

i uwarunkowania osiągnięć edukacyjnych uczniów, w szczególności pedagogiczne, zależne od ZSK. Zakres analizy ograniczono do agregowania w formie graficznej danych przekazywanych przez Okręgową Komisję Egzaminacyjną w Poznaniu (OKE), w zakresie przystępowalności i zdawalności egzaminów zewnętrznych oraz ich wyników w odniesieniu do innych szkół. W Szkole nie oceniano skuteczności udzielonego uczniom wsparcia dydaktycznego na zakończenie kolejnych cykli kształcenia przy użyciu wskaźników EWD. Tylko jeden z 34 nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych ukończył szkolenie w zakresie analizy wyników na podstawie wskaźników EWD.

W rezultacie, przyjęty sposób i zakres analizy wyników egzaminów zewnętrznych nie zapewniał określenia przyczyn uzyskiwania omówionych w niniejszym wystąpieniu wyników egzaminów zewnętrznych i nie sprzyjał pełnemu ich zobrazowaniu.

W ZSK ustalono kryterium osiągnięcia oceny „celujący” niezgodnie z § 2 ust. 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu dnia z 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych.⁴

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Sposób i zakres analizy wyników egzaminów zewnętrznych w szkole.

Opis stanu
faktycznego

W latach szkolnych 2009/2010, 2010/2011, 2011/2012 i 2012/2013 XXXII Liceum Ogólnokształcące Zespołu Szkół Komunikacji im. Hipolita Cegielskiego w Poznaniu (Liceum) ukończyło odpowiednio 79, 60, 78 i 74 absolwentów, natomiast Technikum Komunikacji Zespołu Szkół Komunikacji im. Hipolita Cegielskiego w Poznaniu (Technikum) odpowiednio 80, 77, 76 i 82 osoby.

(dowód: akta kontroli str. 20)

W roku szkolnym 2013/2014 w ZSK zatrudniano o czterech nauczycieli mniej niż w roku 2009/2010 (odpowiednio 56 i 60), przy czym wzrosła liczba nauczycieli dyplomowanych z 11 w roku 2009/2010 do 18 w roku 2012/2013, a liczba nauczycieli mianowanych zmniejszyła się z 32 do 27.

(dowód: akta kontroli str. 468)

Do egzaminu maturalnego przystępowało od 96% (w 2010 r.) do 100% (w 2011 r.) uczniów Liceum i Technikum. W 2010 r. świadectwo dojrzałości uzyskało 99% uczniów Liceum i 96% uczniów Technikum. W 2011 r. i 2012 r. świadectwo dojrzałości uzyskało odpowiednio 92% licealistów, a w 2013 r. wszyscy licealiści, wobec wyniku odpowiednio 92% w 2011 r. i 93% w kolejnych latach na terenie województwa. W Technikum w 2011 r. świadectwo dojrzałości uzyskało 99% uczniów, w 2012 r. 96% uczniów, a w 2013 r. 98% uczniów wobec 77%, 80% i 82% na terenie województwa.

(dowód: akta kontroli str. 783)

W Technikum, w zawodzie elektronik wszyscy uczniowie przystąpili do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w latach 2010-2013. W zawodzie informatyk do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe przystąpili wszyscy uczniowie w latach 2010 – 2011, a w 2012 r. i 2013 r. do powyższego egzaminu przystąpiło 98,2% uczniów. Dyplom w zawodzie teleinformatyk uzyskało 82% zdających w 2010 r. wobec 51 % zdawalności egzaminu w tym zawodzie w technikach na terenie województwa. Dyplom w zawodzie elektronik uzyskało 25% zdających w 2010 r., 70% w 2011 r., 76% w 2012 r. i 92% w 2013 r. wobec zdawalności egzaminu w tym zawodzie w technikach na terenie województwa

⁴ Dz.U. Nr 83, poz. 562 ze zm.

odpowiednio 28%, 54% (lata 2011-2012), 68%. Zdawalność egzaminu w zawodzie informatyk wyniosła 85% w 2010 r., 84% w 2011 r., 95% w 2012 r. i 87% w 2013 r. wobec 48%, 60%, 67% i 56% uzyskujących ten tytuł zawodowy w technikach na terenie województwa. W badanym okresie odsetek uczniów ZSK zdających egzaminy potwierdzające kwalifikacje zawodowe był wyższy w odniesieniu do zdawalności egzaminów w powyższych zawodach na terenie kraju⁵.

(dowód: akta kontroli str. 784)

W ZSK wzrastała liczba osób wybierających na egzaminie maturalnym egzamin dodatkowy na poziomie rozszerzonym - w Liceum z 66 osób w 2010 r. do 78 osób w 2013 r., a w Technikum z 27 w 2010 r. do 83 w 2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 789)

W latach 2010-2013 spośród 523 uczniów przystępujących do egzaminu maturalnego (268 uczniów Liceum i 255 uczniów Technikum) na poziomie rozszerzonym zdawało:

- język polski (26 licealistów i 8 uczniów Technikum),
- matematykę (96 licealistów oraz 110 uczniów Technikum),
- historię (jeden uczeń Liceum i dwie osoby w Technikum⁶),
- wiedzę o społeczeństwie (pięć osób w Liceum⁷),
- biologię, chemię, fizykę (łącznie 11 osób w Liceum i 16 w Technikum⁸), a geografii 64 licealistów i 30 uczniów Technikum⁹,
- informatykę (42 osoby w Technikum¹⁰).

(dowód: akta kontroli str. 31-49)

Uczniowie Liceum w pierwszej kolejności wybierali jako przedmiot dodatkowy na poziomie podstawowym geografii¹¹ w latach 2010-2013, a następnie fizykę w 2010 r. i 2012 r.¹² oraz biologię w 2011 r. i 2013 r.¹³. Egzamin z matematyki na poziomie rozszerzonym wybrany został przez największą liczbę uczniów w 2010 r., a w latach 2011-2013 była ona drugim w kolejności najczęściej wybieranym przedmiotem egzaminacyjnym na poziomie rozszerzonym¹⁴. W 2011 r. i 2012 r. uczniowie najczęściej wybierali egzamin z geografii na poziomie rozszerzonym¹⁵, a w 2013 r. język angielski, który w 2010 r. był drugim z najczęściej wybieranych przedmiotów¹⁶.

(dowód: akta kontroli str. 30-172, 469-470)

Wyniki egzaminów z przedmiotów dodatkowych na poziomie podstawowym były wyższe¹⁷ lub równe¹⁸ w odniesieniu do wyników osiągniętych przez szkoły tego typu z terenu województwa wielkopolskiego, z wyjątkiem egzaminu z fizyki w 2012 r.¹⁹

Wyniki egzaminów z języka angielskiego (poziom rozszerzony) w 2010 r. i 2013 r. były wyższe od wyników osiągniętych przez szkoły tego typu z terenu województwa wielkopolskiego²⁰. Wyniki egzaminów z geografii na poziomie rozszerzonym w 2011 r. były na poziomie wyników osiągniętych przez szkoły tego typu z terenu województwa wielkopolskiego²¹, a w 2012 r. były od nich niższe²².

(dowód: akta kontroli str. 30-172, 469-470)

⁵ Z wyłączeniem egzaminu w zawodzie elektronik w 2010 r., w którym zdawalność na terenie kraju wyniosła 40%.

⁶ 20% i 67% zdających ten przedmiot odpowiednio w Liceum i w Technikum.

⁷ 38% zdających ten przedmiot.

⁸ 12% i 18% zdających ten przedmiot odpowiednio w Liceum i w Technikum.

⁹ 55% i 48% zdających ten przedmiot odpowiednio w Liceum i w Technikum.

¹⁰ 74% zdających ten przedmiot.

¹¹ Odpowiednio 19, 18, 12, 14 osób.

¹² Odpowiednio 18 i 9 osób.

¹³ Odpowiednio 8 i 12 osób.

¹⁴ Odpowiednio 31, 19, 22 i 24 osoby.

¹⁵ Odpowiednio 20 i 27 osób.

¹⁶ Odpowiednio 27 i 11 osób.

¹⁷ Geografia: 2010 r. (ZSK 8.stanin, województwo 7.stanin), 2012 r. (ZSK 7.stanin, województwo 6.stanin), 2013 r. (ZSK 7.stanin, województwo 6.stanin); biologia: 2011 r. i 2013 r. (ZSK 7.stanin, województwo 6.stanin).

¹⁸ Fizyka: 2010 r.- 2011 r. oraz geografia w 2011 r. 6. stanin.

¹⁹ ZSK 5. Stanin, województwo 6.stanin.

²⁰ W 2010 r. ZSK 7. stanin, województwo 6. stanin; w 2013 r. ZSK 8.stanin, województwo 7. stanin.

²¹ 6. stanin.

²² ZSK 5. stanin, województwo 6. stanin.

W latach 2010-2013 najczęściej wybieranym w Technikum dodatkowym przedmiotem egzaminacyjnym na poziomie podstawowym była fizyka²³, a w drugiej kolejności geografia²⁴. Wyniki egzaminów z fizyki i geografii (na poziomie podstawowym) były corocznie wyższe od wyników osiągniętych przez szkoły tego typu z terenu województwa wielkopolskiego²⁵. Corocznie uczniowie najczęściej wybierali egzamin na poziomie rozszerzonym z matematyki²⁶. Przedmiotem egzaminacyjnym na poziomie rozszerzonym, który uczniowie wybierali w drugiej kolejności była fizyka (2010 r.), geografia (2011 r.) i informatyka (2012-2013)²⁷. Wyniki egzaminów z powyższych przedmiotów każdego roku były wyższe od wyników osiągniętych przez szkoły tego typu z terenu województwa wielkopolskiego²⁸.

(dowód: akta kontroli str. 30-172, 470-771)

Wyniki egzaminów maturalnych (w skali staninowej) Liceum z języka polskiego i matematyki na poziomie podstawowym w badanym okresie były na poziomie wyników maturalnych szkół tego typu w województwie wielkopolskim²⁹ lub były od nich wyższe³⁰, za wyjątkiem wyników egzaminów maturalnych w 2012 r. z języka polskiego, kiedy były niższe (ZSK - 5. stanin, województwo - 7. stanin). Natomiast wyniki egzaminów na poziomie rozszerzonym z języka polskiego i matematyki były niższe od wyników szkół tego typu w województwie wielkopolskim³¹.

(dowód: akta kontroli str. 30-172, 469-470)

W badanym okresie wyniki egzaminów maturalnych (w skali staninowej) w Technikum z języka polskiego i matematyki, zarówno na poziomie podstawowym³² jak i rozszerzonym były wyższe³³ lub równe³⁴ w odniesieniu do wyników szkół tego typu w województwie wielkopolskim.

(dowód: akta kontroli str. 30-172, 470-771)

W Liceum grupa uczniów, którzy zdali egzamin na poziomie podstawowym z języka polskiego i matematyki uzyskawszy wynik w przedziale od 30% do 49%, stanowiła w 2010 r. odpowiednio 18,4% i 7,9%, w 2011 r. 18,4% i 17,1%, w 2012 r. 44,2% i 1,3%, a w 2013 r. 5,6% i 9,9% ogółu zdających.

W Technikum grupa uczniów, którzy zdali egzamin na poziomie podstawowym z języka polskiego uzyskawszy wynik w przedziale od 30% do 49%, stanowiła w 2010 r. 20,8%, w 2011 r. 6,6%, w 2012 r. 17,1%, w 2013 r. 11,1%, a z matematyki zmniejszała się stanowiąc odpowiednio 14,3%, 5,5%, 3,9% i 2,5% ogółu zdających.

(dowód: akta kontroli str. 469-471)

Wskaźniki EWD z przedmiotów humanistycznych w Liceum za okres 2011-2013 w porównaniu do 2010-2012 wzrosły do 1 z -1 punktu³⁵, a wyniki egzaminów do 98,7 z 96,2 punktu. Średnie wyniki egzaminów maturalnych z języka polskiego

²³ 13, 23, 19, 12 osób.

²⁴ Odpowiednio 5, 10, 11 i 6 osób.

²⁵ Fizyka: 2010 r. (ZSK 5.stanin, województwo 4.stanin), 2011 r. (ZSK 6.stanin, województwo 5.stanin), 2012 r. (ZSK 7.stanin, województwo 5.stanin), 2013 r. (ZSK 6.stanin, województwo 5.stanin); geografia: 2010 r. (ZSK 8.stanin, województwo 6.stanin), 2011 r. i 2012 r. (ZSK 7.stanin, województwo 5.stanin), 2013 r. (ZSK 8.stanin, województwo 5.stanin).

²⁶ odpowiednio 16, 29, 36, 29 osób.

²⁷ Odpowiednio 5, 9, 16 i 17 osób.

²⁸ Fizyka (ZSK 6.stanin, województwo 4. stanin); geografia (ZSK 8.stanin, województwo 5. stanin); informatyka (ZSK 6.stanin, województwo 5. stanin).

²⁹ J. polski: 2010 r. (7. stanin); matematyka w latach 2010 - 2013 (8. stanin).

³⁰ J. polski: 2011 r. (ZSK - 8. stanin; województwo - 7. stanin), 2013 r. (ZSK - 9. stanin; województwo - 7. stanin).

³¹ J. polski: 2010 r. (ZSK - 4. stanin; województwo - 6. stanin), 2011 r. (ZSK - 5. stanin; województwo - 6. stanin), 2012 r. (ZSK - 4. stanin; województwo - 6. stanin), 2013 r. (ZSK - 4. stanin; województwo - 6. stanin); matematyka: lata 2010-2012 (ZSK - 5. stanin; województwo - 7. stanin), 2013 r. (ZSK - 6. stanin; województwo - 7. stanin).

³² J. polski: 2010 r. (ZSK - 7. stanin; województwo - 5. stanin), w latach 2011 - 2013 (ZSK - 8. stanin; województwo - 6. stanin); matematyka w latach 2010 - 2013 (8. Stanin ZSK i województwo); matematyka 2010 r. (ZSK - 8. stanin; województwo - 6. stanin), w latach 2011-2013 (ZSK - 9. stanin; województwo - 6. stanin).

³³ J. polski: 2010 r. (ZSK - 5. stanin; województwo - 4. stanin), 2011 r. (ZSK - 9. stanin; województwo - 4. stanin), 2012 r. (ZSK - 7. stanin; województwo - 4. stanin), 2013 r. (ZSK - 6. stanin; województwo - 4. stanin); matematyka w latach 2011-2013 (ZSK - 6. stanin; województwo - 5. stanin).

³⁴ Matematyka w 2010 r. 5. stanin.

³⁵ Dane odnoszą się do oszacowania punktowego (średkowego) przedziału ufności (źródło: <http://ewd.edu.pl/>).

oraz wskaźniki EWD wzrosły odpowiednio do 99,1 z 96,3 oraz do 1,7 z -0,4 punktu. Tym samym Liceum przesunęło się na wykresie EWD z poziomu „szkoły wymagającej pomocy” w kierunku „szkoły wspierającej”.

W grupie przedmiotów matematyczno–przyrodniczych wskaźniki EWD wzrosły do 1,1 z 1 punktu, a średnie wyniki egzaminów maturalnych obniżyły się do 100,7 z 101,2. Średnie wyniki egzaminów maturalnych z matematyki obniżyły się do 101,2 ze 101,4, a wskaźniki EWD wzrosły do 1,7 z 1,2 punktu. W badanym okresie Liceum pozostawało na wykresie EWD na poziomie „szkoły sukcesu”.

(dowód: akta kontroli str. 31-49, 785-787, 848-852)

Wyniki egzaminów maturalnych oraz wskaźniki EWD z przedmiotów humanistycznych w Technikum za okres 2011-2013 w porównaniu do 2010-2012 wzrosły odpowiednio do 115,9 ze 114,3 oraz do 9,7 z 8 punktów³⁶. Średnie wyniki egzaminów maturalnych z języka polskiego oraz wskaźniki EWD wzrosły odpowiednio do 115,3 ze 113,7 oraz do 9,7 z 8 punktów. W grupie przedmiotów matematyczno–przyrodniczych średnie wyniki egzaminów maturalnych i wskaźniki EWD wzrosły odpowiednio do 123,2 ze 121,7 oraz do 10,3 z 8,4 punktu. Średnie wyniki egzaminów maturalnych z matematyki i wskaźniki EWD wzrosły odpowiednio do 123,1 ze 121,3 oraz do 10,5 z 8,4 punktu. W badanym okresie Technikum zarówno w grupie przedmiotów humanistycznych jak i przedmiotów matematyczno–przyrodniczych plasowało się zgodnie z metodologią EWD wśród „szkół sukcesu”.

(dowód: akta kontroli str. 786-787, 853-858)

ZSK nie ustalał rocznych wskaźników EWD z matematyki na poziomie podstawowym, ponieważ nie wykorzystywał do analizy wyników egzaminów metody EWD. Nauczyciele byli zapoznawani ze wskaźnikami trzyletnimi EWD w badanym okresie.

(dowód: akta kontroli str. 487-488, 785-787)

W badaniu ankietowym, przeprowadzonym przez NIK wśród nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych³⁷, prawie wszyscy (91% udzielonych odpowiedzi) stwierdzili, że 30% próg zdawalności na poziomie podstawowym jest za niski i powinien wynosić 40% (75% odpowiedzi) lub 50% (25% odpowiedzi).

(dowód: akta kontroli str. 506-510)

W ZSK sporządzone zostały w badanym okresie opracowania pn.:

- „Sprawozdanie z egzaminów potwierdzających egzaminy zawodowe” w każdym z badanych lat,
- „Analiza jakościowa wyników egzaminu maturalnego” w każdym z badanych lat, w podziale według przedmiotów³⁸, odrębnie w Liceum i w Technikum,
- Wyniki matur pisemnych w XXXII LO i w Technikum za lata 2010-2013 r.

(dowód: akta kontroli str. 30-49, 448, 464-467, 889-941)

Na stronie internetowej Szkoły zamieszczone były wyniki egzaminów maturalnych uczniów Liceum i Technikum od 2011 r. do 2013 r.³⁹ obejmujące:

- zdawalność (%) poszczególnych przedmiotów,
- średni wynik (%) uzyskany z egzaminów ustnych i pisemnych z poszczególnych przedmiotów na poziomie podstawowym i rozszerzonym.

Na stronie internetowej ZSK⁴⁰ podana została również informacja o wynikach egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe (technik informatyk, technik elektronik) w 2012 r. i 2013 r. obejmująca:

³⁶ Dane odnoszą się do oszacowania punktowego (średniego) przedziału ufności (źródło: <http://ewd.edu.pl/>).

³⁷ Kwestionariusz anonimowej ankiety wypełnili wszyscy (34) nauczyciele przedmiotów egzaminacyjnych.

³⁸ Brak udokumentowania analizy wyników egzaminu z biologii w 2010 r.; odrębna analiza dla każdego przedmiotu egzaminacyjnego.

³⁹ <http://www.zsk.poznan.pl/index.php/panel-kandydata/uzupelnienie/wyniki-matur>.

⁴⁰ <http://www.zsk.poznan.pl/index.php/panel-kandydata/uzupelnienie/wyniki-egzaminu-zawodowego>.

- zdawalność (%) poszczególnych etapów egzaminu (pisemny, praktyczny) oraz dane (%) o uczniach uzyskujących tytuł zawodowy w Szkole, w Poznaniu, w województwie oraz w okręgu.

(dowód: akta kontroli str. 185-190)

Dyrektor Szkoły zamieszczał na stronie internetowej ZSK wyniki egzaminów zewnętrznych w ujęciu rocznym oraz wieloletnim w skali procentowej.

Zdaniem Dyrektora Szkoły upublicznianie szerszych informacji o wynikach byłoby bezcelowe z uwagi na fakt, że „rodzice i kandydaci się na tym nie znają”.

(dowód: akta kontroli str. 185-190, 831)

Wyniki ZSK nie były prezentowane w Biuletynie Informacji Publicznej, ponieważ zdaniem Dyrektora Szkoły nie było takiej możliwości.

(dowód: akta kontroli str. 831)

Według odpowiedzi 72% ankietowanych uczniów⁴¹ znane im były wyniki egzaminu maturalnego w Szkole w porównaniu do wyników innych szkół, a jedynie 6% wybierając ZSK kierowało się wynikami egzaminów zewnętrznych. Przy wyborze Szkoły 43% uczniów zwracało uwagę na opinię o szkole, a dla 32% była ważna jej oferta edukacyjna.

(dowód: akta kontroli str. 506-510)

Nauczyciele poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych (pracując samodzielnie lub w zespołach przedmiotowych) analizowali wyniki egzaminów maturalnych, a dwuosobowy zespół nauczycieli przeprowadzał analizę w zakresie egzaminów maturalnych, w którego pracach uczestniczył wicedyrektor Szkoły. Wyniki egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe analizowane były przez trzyosobowy zespół nauczycieli, w którego pracach uczestniczył wicedyrektor Szkoły.

(dowód: akta kontroli str. 22)

Wyniki analizy egzaminów maturalnych oraz egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe prezentowane były corocznie⁴² na posiedzeniu Rady Pedagogicznej. W Szkole nie był opracowywany zbiorczy dokument obrazujący i wartościujący osiągnięcia ZSK, z określeniem przyczyn osiągania określonych wyników egzaminów w poszczególnych latach oraz ze sformułowanymi wnioskami adresowanymi do zdefiniowanych odbiorców (np. uczniów, rodziców, nauczycieli, zespołu kierowniczego). (dowód: akta kontroli str. 30, 173-184, 467, 484, 491-492, 495-496, 823-824, 829-830)

W kontrolowanym okresie Szkoła otrzymywała od OKE :

- stosownie do art. 9c ust. 2 pkt 4 lit. a ustawy o systemie oświaty⁴³, sprawozdania o wynikach egzaminów zewnętrznych zawierające m.in. dane o przystępujących do egzaminu po raz pierwszy; zdawalność egzaminu maturalnego; zdawalność i średnie wyniki egzaminów obowiązkowych; wybieralność i średnie wyniki egzaminów z przedmiotów dodatkowych,

- arkusze indywidualnych wyników osiągniętych na egzaminie maturalnym z poszczególnych przedmiotów przez danego ucznia,

- arkusze indywidualnych wyników osiągniętych na egzaminie potwierdzającym kwalifikacje zawodowe z poszczególnych przedmiotów przez danego ucznia.

(dowód: akta kontroli str. 50-176, 436-437, 790)

Analiza wyników egzaminów maturalnych Liceum i Technikum 2010-2013 r. obejmowała wyłącznie:

- porównanie wyników szkoły (z poszczególnych przedmiotów) w skali staninowej, odrębnie poziom podstawowy i poziom rozszerzony z wynikami szkół danego typu w województwie i na terenie działania OKE,

⁴¹ 56 uczniów ostatniej klasy Liceum oraz 60 uczniów ostatniej klasy Technikum.

⁴² W październiku kolejnego roku szkolnego.

⁴³ Dz. U. z 2004 r. nr 256, poz. 2572 ze zm.

- przedstawienie poziomu zdawalności egzaminu pisemnego na tle województwa 2010-2013, liczbę uczniów (odrębnie Technikum i Liceum) kończących szkołę, przystępujących do egzaminu oraz uczniów którzy zdali egzamin.
Dane w powyższej analizie prezentowane były w układzie wieloletnim, narastająco od 2010 r.

(dowód: akta kontroli str. 30-49, 448, 467, 495-496)

Analizy wyników uzyskanych przez uczniów z poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych zawierały ogólne informacje opisowe odnoszące się do poszczególnych umiejętności nabytych przez uczniów. Poziom wykonania sprawdzanych zadań był przedstawiony poprzez ogólny opis zdobytych umiejętności przez uczniów na poziomie podstawowym i rozszerzonym z matematyki, ze wskazaniem zadań, do których rozwiązania uczniowie nie byli przygotowani⁴⁴. Wyniki z pozostałych przedmiotów egzaminacyjnych opisane były w kontekście łatwości testu poprzez ogólne wskazanie zadań łatwych lub trudnych dla uczniów, bez zwymiarowania poziomu wykonania zadań (na poziomie Szkoły i oddziału).

(dowód: akta kontroli str. 448, 467, 889-941)

Analiza wyników egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe w latach 2010-2013⁴⁵ zawierała dane o zdawalności dla kończących w Technikum w latach poprzednich⁴⁶, obrazujące liczbę poprawnych odpowiedzi na każde pytanie zbiorczo dla Technikum i w poszczególnych oddziałach. W sprawozdaniach z egzaminów potwierdzających egzaminy zawodowe w poszczególnych latach wskazano w formie wykresów zdawalność dla kończących szkołę w latach poprzednich⁴⁷ zbiorczo i według oddziałów, wyniki egzaminów w zakresie liczby: (według oddziałów) uczniów kończących szkołę, uczniów przystępujących do egzaminów (pisemnego/praktycznego), uczniów, którzy zdali egzamin (pisemny/praktyczny), wyników indywidualnych (etap pisemny/etap praktyczny).

(dowód: akta kontroli str. 448)

W latach 2010-2013 liczba nauczycieli posiadających uprawnienia egzaminatorów wzrosła odpowiednio z 24 (2009/2010) do 28 w 2012/2013⁴⁸, przy czym liczba czynnych egzaminatorów zmniejszyła się z 17 w roku 2009/2010 do 13 w roku 2012/2013.

(dowód: akta kontroli str. 21, 826, 833, 439-440)

Wszyscy nauczyciele przedmiotów egzaminacyjnych Szkoły posiadali wymagany poziom i kierunek wykształcenia określone w § 2 ust. 1 i § 11 ust. 1 pkt 1 i ust. 2 pkt 2 i 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli.⁴⁹

(dowód: akta kontroli str. 23-29, 497-503)

Ukończenie 81⁵⁰ form doskonalenia odnoszących się do problematyki sprawdzania i oceniania osiągnięć uczniów udokumentowało w trakcie swojej pracy zawodowej 18 (56%) spośród 32⁵¹ nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych zatrudnionych w roku szkolnym 2013/2014.⁵² Ponadto w 2012 r. jeden nauczyciel brał udział w szkoleniu dotyczącym wyników badań osiągnięć uczniów z wykorzystaniem

⁴⁴ Analizy jakościowe wyników egzaminów z poszczególnych przedmiotów.

⁴⁵ Sprawozdanie z egzaminów potwierdzających egzaminy zawodowe.

⁴⁶ 2010 r. i 2011 r. 2008-2010; 2012 r. 2007-2012, 2013 r. 2007-2013.

⁴⁷ w 2010 r. i w 2011 r. od 2008 r.; w 2012 r. i 2013 r. od 2007 r.

⁴⁸ Uprawnień egzaminatora nie posiadał żaden z nauczycieli czterech przedmiotów egzaminacyjnych (geografii, fizyki, historii, języka hiszpańskiego).

⁴⁹ Dz. U. z 2013 r., poz. 1207.

⁵⁰ Z tego 67 po 1 września 2009 r.

⁵¹ W roku 2013/2014 ZSK zatrudniał 34 nauczycieli, jednak analizą objęto 32 bowiem jeden był na urlopie rodzicielskim, a jeden była nauczycielem stażystą zatrudnionym na czas zastępstwa za nauczyciela na urlopie rodzicielskim.

⁵² Ponadto siedem osób ukończyło jedynie szkolenie na egzaminatora, jedna osoba kurs w zakresie ewaluacji oraz szkolenie na egzaminatora, a jedna osoba kurs tylko w zakresie ewaluacji.

wskaźników EWD. Spośród ww. form doskonalenia zawodowego, w odniesieniu do których ZSK dysponował danymi o liczbie godzin szkoleniowych (51 form)⁵³, nauczyciele ukończyli:

- 23 formy do pięciu godzin (w tym jedna przed 1 września 2009 r.),
- dziewięć form od 6 do 20 godzin (w tym dwie przed 1 września 2009 r.);
- dziewięć form od 21 do 40 godzin (w tym sześć przed 1 września 2009 r.);
- pięć form od 41 do 60 godzin (w tym jedna przed 1 września 2009 r.);
- pięć form powyżej 60 godzin (w tym trzy przed 1 września 2009 r.).

(dowód: akta kontroli str. 449-461, 829, 834)

W badaniu ankietowym, przeprowadzonym przez NIK wśród nauczycieli przedmiotów egzaminacyjnych, 97% stwierdziło, że posiada kompetencje z zakresu analizy i wykorzystania wyników egzaminów, w tym analizy ilościowej i jakościowej oraz formułowania wniosków i rekomendacji⁵⁴. Wszyscy ankietowani nauczyciele zadeklarowali, że zapewniono im zgodnie z potrzebami wsparcie dydaktyczno-metodyczne dotyczące sprawdzania, oceniania i egzaminowania uczniów.⁵⁵

(dowód: akta kontroli str. 506-510)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Dokonywane w ZSK analizy wyników egzaminów zewnętrznych nie były wystarczające do spełnienia, wynikającego z § 5 pkt 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego⁵⁶, wymogu pozyskiwania informacji zapewniających obiektywną i pełną ocenę działalności dydaktycznej. Analizy wyników egzaminów zewnętrznych prowadzone w Szkole ograniczały się bowiem do przetworzenia danych otrzymanych z OKE i zaprezentowania ich w układzie graficznym oraz tabelarycznym, tj. do zestawienia przystępności do egzaminów maturalnych i ich zdawalności oraz porównywania powyższych wskaźników oraz średnich wyników Technikum i Liceum w skali staninowej z wynikami szkół w województwie. W analizach nie posługiwano się podstawowymi parametrami statystycznymi (miar skupienia i rozproszenia) za wyjątkiem średniej arytmetycznej. Z kolei, w analizach przedmiotowych uwzględniano jedynie osiągnięcia uczniów z poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych. Udokumentowane analizy wyników egzaminów maturalnych zostały pozyskane od nauczycieli poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych przez kierownictwo Szkoły w trakcie kontroli NIK. W analizach nie określano przyczyn osiągania przez uczniów określonych wyników egzaminów zewnętrznych.

(dowód: akta kontroli str. 30, 173-184, 467, 484, 491-492, 495-496, 823-824, 829-830)

W analizach nie uwzględniano takich uwarunkowań, jak m.in.: liczba uczniów dojeżdżających, sposób formowania oddziałów; sposób tworzenia szkolnego zestawu programów nauczania; poziom wyposażenia w środki dydaktyczne; liczba, sposób i efekty wykorzystania godzin zajęć z przedmiotów egzaminacyjnych przyznanych przez organ prowadzący; skuteczność wsparcia dla uczniów uzdolnionych i z trudnościami w nauce; motywacja uczniów; frekwencja uczniów; nauczycielskie systemy kształcenia, w tym metody nauczania i sprawdzania osiągnięć; efektywność doskonalenia nauczycieli i sprawność nadzoru pedagogicznego; skuteczność komunikacji z rodzicami; efektywność współpracy

⁵³ Brak danych o liczbie godzin szkoleniowych dwóch form doskonalenia zrealizowanych przed 1 września 2009 r. i 29 form po 1 września 2009 r.

⁵⁴ 68% odpowiedzi „tak”, 29% odpowiedzi „raczej tak”.

⁵⁵ 84% odpowiedzi „tak”, 16% odpowiedzi „raczej tak”.

⁵⁶ Dz. U. Nr 168, poz. 1324 ze zm.

w ramach zespołów międzyprzedmiotowych, korzystanie z korepetycji czy poziom czytelnictwa.

W Szkole nie opracowano zasad prowadzenia kompleksowych analiz wyników egzaminów zewnętrznych, w tym m.in. struktury dokumentu, zakresu jego treści, metod analizy i zastosowanych parametrów statystycznych. Spowodowało to m.in., że w badanym okresie nie sporządzano jednego spójnego dokumentu obrazującego i wartościującego osiągnięcia Szkoły, zawierającego wnioski sformułowane po analizie wyników egzaminów maturalnych.

(dowód: akta kontroli str. 449-461, 493)

Dyrektor Szkoły nie prowadził analiz z wykorzystaniem wskaźników EWD i nie dokonywał oceny efektywności nauczania zarówno w cyklu trzyletnim, jak i w ujęciu rocznym z matematyki na poziomie podstawowym. W rezultacie w Szkole nie wykorzystywano wszystkich dostępnych informacji do identyfikowania przyczyn niepowodzeń oraz źródeł sukcesów uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 30-49, 448, 464-467, 785-786)

Dyrektor ZSK wyjaśnił, że rozporządzenie w sprawie nadzoru pedagogicznego nie określa form, sposobów i zasad dokumentowania analiz.⁵⁷ Zdaniem Dyrektora, analizy powinny być celowe i dostosowane do potrzeb szkoły. Analiza wyników poszczególnych oddziałów (związana z personalną oceną pracy nauczycieli) nie była dla Dyrektora ważnym wskaźnikiem. Wskazał, że przeprowadzanie analiz kontekstowych stanowiłoby dodatkowe obciążenie pracą analityczno-statystyczną dla nauczycieli (nie zawsze posiadających umiejętności w tym zakresie) oraz dyrektora ZSK. Interpretacja i wartościowanie wyników z uwzględnieniem czynników wskazywanych przez NIK nie była potrzebna z uwagi na fakt osiągania przez Szkołę dobrych wyników lub uznanie jej za niecelową. Analizy przedmiotowe mają charakter poglądowy, ponieważ trudno przekładać wyniki jednego rocznika na kolejny, a nauczyciele mogliby skoncentrować się na ćwiczeniu umiejętności, które były niewystarczające marginalizując inne zadania. Wieloletnie wyniki EWD były znane pracownikom Szkoły, jednak z uwagi na swój pilotażowy charakter, nie były szczegółowo analizowane. ZSK nie posiadał danych niezbędnych do wykonania jednorocznych analiz EWD⁵⁸. Zdaniem Dyrektora, metoda EWD może być pomocna w formułowaniu wniosków i rekomendacji dotyczących budowania jakości szkolnego systemu dydaktycznego i efektywności procesu kształcenia dopiero po 2015 r. (pełne wdrożenie nowej podstawy programowej). Wskazał, że konieczne będzie wprowadzenie od roku szkolnego 2014/2015 do tematyki doskonalenia zawodowego nauczycieli szkolenia z zakresu pomiaru dydaktycznego z wykorzystaniem wskaźnika EWD. Wskaźniki trzyletnie EWD dla Liceum i Technikum prezentowane były na posiedzeniu Rady Pedagogicznej poświęconej analizie wyników egzaminów zewnętrznych.

(dowód: akta kontroli str. 483-494)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonej nieprawidłowości, działalność Szkoły w zbadanym obszarze.

2. Efekty wykorzystania wyników egzaminów zewnętrznych do podnoszenia jakości nauczania.

Opis stanu faktycznego

W kontrolowanym okresie w analizach wyników egzaminów maturalnych sformułowano:

- 11 wniosków dotyczących „organizacji procesu kształcenia”,

⁵⁷ § 5 pkt 4 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego (Dz. U. Nr 168, poz. 1324, ze zm.).

⁵⁸ Nie archiwizowano wyników egzaminu gimnazjalnego z matematyki za lata 2006-2009, brak informacji na temat dysfunkcji zdiagnozowanych w gimnazjum.

- 72 wnioski dotyczące doskonalenia umiejętności uczniów (w ramach nauczania przedmiotów maturalnego),
- jeden wniosek odnoszący się do współpracy nauczycieli.

Wnioski, o których mowa wyżej, dotyczyły szczegółowych kwestii w zakresie realizowania podstawy programowej i przygotowania uczniów do egzaminów zewnętrznych oraz prowadzenia zajęć dodatkowych dla maturzystów. Treść wniosków pozwalała na praktyczne ich wykorzystanie do podniesienia efektów dydaktycznych Szkoły⁵⁹.

(dowód: akta kontroli str. 441-447, 464-467)

Wnioski odnoszące się do realizacji konkretnych zadań w ramach nauki poszczególnych przedmiotów egzaminacyjnych pozostawały w gestii realizacyjnej nauczycieli. Nauczyciele w toku realizacji procesu dydaktycznego uwzględniali poddane przez NIK analizie wnioski sformułowane w badanym okresie.

Cztery wnioski dotyczące procesu kształcenia formułowano corocznie po analizie wyników wniosków⁶⁰. Również wnioski dotyczące doskonalenia szczególnych umiejętności uczniów były w badanym okresie wielokrotnie formułowane w analizach wyników egzaminów zewnętrznych z poszczególnych przedmiotów.

(dowód: akta kontroli str. 441-466, 495-496, 504)

W dokumencie pn. „Plan działania Szkoły” na rok 2010/2011, rok 2011/2012 oraz rok 2012/2013 wskazano obszar „organizacja procesu kształcenia”, w którym wyszczególniono m.in. zadanie: „wspomagać efektywność procesu uczenia i nauczania poprzez zorganizowanie zajęć przygotowujących młodzież do egzaminu maturalnego i egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, przeprowadzanie próbnych matur i próbnych egzaminów zawodowych”. Szczegółowe wnioski nie były ujmowane w planach pracy ZSK.

(dowód: akta kontroli str. 284-309, 441-447, 464-467)

Według wyjaśnień złożonych przez wicedyrektorów ZSK, poszczególne wnioski były jedynie jednym z elementów składających się na całość procesu dydaktycznego, a wykonanie powyższych wniosków wiązało się z koniecznością realizowania przez nauczycieli planu pracy Szkoły w zakresie organizacji procesu nauczania.

(dowód: akta kontroli str. 495-496, 504)

W badaniu ankietowym przeprowadzonym przez NIK, wszyscy nauczyciele przedmiotów egzaminacyjnych podali, że wnioski wynikające z analizy wyników egzaminów wykorzystują do doskonalenia własnego systemu dydaktycznego.⁶¹

(dowód: akta kontroli str. 506-510)

W Szkole, w ramach nadzoru pedagogicznego, nie monitorowano efektów realizacji poszczególnych wniosków z analiz wyników egzaminów maturalnych oraz egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe, a także stopnia wdrożenia założonych w nich działań, a w kolejnych analizach nie odnoszono się do efektów realizacji wniosków z poprzedniego roku.

(dowód: akta kontroli str. 30-49, 173-190, 448, 464-466, 495-496, 504)

W wyjaśnieniach, wicedyrektorzy Zespołu podali, że wnioski formułowane po analizie wyników egzaminów maturalnych nie były podstawą do konstruowania planu nadzoru pedagogicznego w omawianym okresie, ponieważ jako wskazówki do pracy dla nauczycieli były tylko jednym z elementów składających się na całość procesu dydaktycznego i dlatego nie były odrębnie analizowane przez kadrę kierowniczą. Nadzór pedagogiczny obejmował całokształt pracy związanej

⁵⁹ Próba 12 wniosków dotyczących procesu kształcenia oraz 20 wniosków dotyczących doskonalenia umiejętności uczniów, które formułowane były po analizie wyników egzaminów zewnętrznych trzykrotnie lub czterokrotnie w latach 2010-2013.

⁶⁰ „Pracować na zajęciach z testami zawodowymi z lat ubiegłych”, „nadal przeprowadzać dwie sesje egzaminów zawodowych próbnych w czwartej klasie technikum”, „prowadzić dodatkowe zajęcia dla maturzystów”, „przyzwyczajać uczniów do formuły egzaminu maturalnego poprzez przeprowadzenie próbnej matury”.

⁶¹ 94% odpowiedzi „tak”, 6% odpowiedzi „raczej tak”.

z realizacją podstawy programowej oraz przeprowadzenie próbnych matur, a także warsztat pracy nauczyciela. Efekty realizacji poszczególnych wniosków wynikających z analiz wyników egzaminów potwierdzających kwalifikacje zawodowe nie były analizowane, w sposób pozwalający określić skuteczność i przydatność wprowadzonych zmian. Analizowano wyniki egzaminów, które świadczyły o jakości realizacji zakładanych w planie pracy Szkoły zadań obejmujących rozwijanie umiejętności pod kątem egzaminu zawodowego oraz nabywania umiejętności przez uczniów zgodnie z podstawą programową.

(dowód: akta kontroli str. 495-496, 504)

W latach 2010-2013 w ZSK corocznie w zakresie nadzoru sporządzane były: plan nadzoru oraz sprawozdania z jego wykonania za rok poprzedni, zawierające m.in. raporty z ewaluacji wewnętrznej.

Plan nadzoru pedagogicznego, zawierał m.in. trzy działania w zakresie ewaluacji wewnętrznej⁶², odnoszące się do wyników egzaminów:

- analiza wyników egzaminów połączona z analizą porównawczą z egzaminami próbnymi (w roku 2010/2011),
- wdrażanie wniosków z analizy wyników (w latach 2010/2011 i 2011/2012),
- organizowanie egzaminów próbnych z przedmiotów maturalnych i zawodowych (w latach 2010/2011 i 2011/2012).

Sprawozdanie z nadzoru pedagogicznego oraz raport z ewaluacji potwierdzały przeprowadzenie powyższych działań. W zakresie wykorzystania wyników egzaminów zewnętrznych w raporcie z ewaluacji w roku 2010/2012 sformułowany został wniosek o treści „wdrażać wnioski z analiz próbnych i zewnętrznych egzaminów zawodowych w celu poprawy jakości kształcenia przez planów naprawczych oraz wprowadzanie korekt przedmiotowych programów nauczania”.

W ramach pełnionego nadzoru pedagogicznego dyrektor i wicedyrektorzy przeprowadzili zaplanowane obserwacje diagnozujące „umiejętność wypowiedzania się oraz rozwijanie umiejętności pod egzamin maturalny i zawodowy”⁶³ (2010/2011, 2011/2012, 2012/2013). Tematyki obserwacji dotyczyły m.in. „nabywania umiejętności przez uczniów zgodnie z podstawą programową”.

W ogólnych rekomendacjach z obserwacji na rok następny podano: (w 2010/2011) wdrażać wnioski z analiz egzaminów próbnych oraz zewnętrznych egzaminów zawodowych w celu poprawy jakości pracy szkoły, (w 2011/2012) motywować uczniów do systematycznego i licznego uczestniczenia w zajęciach dodatkowych przygotowujących do matury oraz egzaminów zawodowych. W roku 2012/2013 nie sformulowano wniosków związanych z analizą wyników egzaminów zewnętrznych.

„Plan nadzoru” przewidywał doskonalenie Rady Pedagogicznej m.in. w zakresie poprawy wyników egzaminów zewnętrznych poprzez realizację tematu: „Analiza jakościowa i ilościowa wyników egzaminów maturalnych i zawodowych” (2010/2011). Posiedzenie Rady na temat analizy wyników egzaminów maturalnych i egzaminów zawodowych odbyło się 20 października 2010 r.

W planach od roku 2011/2012 do roku 2012/2013 (w zadaniach wynikających z wniosków z nadzoru pedagogicznego z poprzedniego roku) wskazywano, iż należy wdrażać wnioski z analizy wyników nauczania oraz egzaminów zewnętrznych.⁶⁴

(dowód: akta kontroli str. 173-176, 321-401, 444-447, 834, 796, 803-822, 859-862)

Rada Pedagogiczna 31 sierpnia 2010 r. ustaliła Wieloletni Plan Doskonalenia Zawodowego na lata 2010-2015, określający m.in. tematykę priorytetową

⁶² ppkt 3 i 11 pkt. II załącznika do rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 października 2009 r. w sprawie nadzoru pedagogicznego.

⁶³ 34 lekcje w roku 2010/2011, 13 w roku 2011/2012, 20 lekcji w roku 2012/2013.

⁶⁴ Wnioski z rekomendacji z ewaluacji wewnętrznej w zakresie „efektów działalności dydaktycznej i wychowawczej szkoły” (w 2011/2012) oraz wniosków z obserwacji zajęć (w 2011/2012 i 2012/2013).

w doskonaleniu zawodowym nauczycieli, która obejmowała wdrażanie i realizację podstawy programowej, wykorzystanie technologii informacyjnej w pracy nauczycieli i Rady Pedagogicznej, podniesienie efektywności kształcenia, wychowania i opieki, podstawy prawa w działalności dydaktyczno – wychowawczej, udział w projektach unijnych. W badanym okresie Rada Pedagogiczna corocznie zatwierdzała Plany Doskonalenia Nauczycieli na poszczególne lata szkolne. Sprawozdania z ich realizacji były w sierpniu każdego roku sporządzane przez Dyrektora Szkoły⁶⁵. ZSK na doskonalenie zawodowe nauczycieli wydatkował w badanym okresie całość otrzymanych środków tj. łącznie 42 880 zł, co stanowiło 56% kwoty, o jaką wnioskowała Szkoła.

(dowód: akta kontroli str. 191-258, 463)

Dyrektor wskazał, że udział nauczycieli w formach doskonalenia zawodowego był monitorowany a przydatność tych form dla rozwoju Szkoły była oceniana przez kierownictwo ZSK, które zapoznawane było przez nauczycieli składających wnioski o dofinansowanie doksztalcenia⁶⁶, z celem szkolenia oraz planowanym sposobem wykorzystania umiejętności, a następnie przebiegiem, zakresem i efektami konferencji/szkolenia/kursu. W sprawie nieujęcia w planach doskonalenia zawodowego nauczycieli form doskonalenia w zakresie pomiaru dydaktycznego oraz prowadzenia analiz wyników egzaminów zewnętrznych Dyrektor podał, że na tym etapie rozwoju szkoły system analiz wyników egzaminów zewnętrznych za pomocą stanin i analizy wyników procentowych zapewniał dobre wyniki, a nauczyciele przedmiotów maturalnych posiadający uprawnienia egzaminatora, dysponowali niezbędnymi informacjami na temat pomiaru dydaktycznego ze swojego przedmiotu.

(dowód: akta kontroli str. 472-478)

W ZSK obowiązywał w latach szkolnych 2009/10 i 2010/2011 Wewnętrzny Regulamin Oceniania z dnia 1 września 2007 r., który nie był w pełni zaktualizowany na podstawie rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu dnia 30 kwietnia 2007 r. w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania egzaminów i sprawdzianów w szkołach publicznych. Regulamin został zmieniony⁶⁷ w dniu 21 września 2011 r. i w trakcie kontroli NIK, 23 kwietnia 2014 r.

W toku kontroli NIK Dyrektor nie przedłożył przedmiotowych systemów oceniania obowiązujących w latach 2009/2010-2012/2013, ponieważ w ZSK przechowywane były tylko przedmiotowe systemy oceniania na rok 2013/2014 oraz wyjaśnił, że kierownictwo Szkoły miało wgląd w wyciągi z przedmiotowych systemów oceniania, który nauczyciele są zobowiązani dostarczyć do 15 września każdego roku. Dyrektor podał, że przedmiotowe systemy oceniania zawierały m.in. dane o liczbie sprawdzianów, zadań domowych, odpowiedzi ustnych oraz o zakresie materiału obowiązującego w danym roku szkolnym, nie wskazując, że powyższe dokumenty zawierały wymagania edukacyjne wynikające z programu nauczania (podstawy programowej).

W roku szkolnym 2010/2011 w ramach nadzoru pedagogicznego zrealizowano kontrolę przestrzegania zasad wewnętrznego systemu oceniania, natomiast w latach 2011/2012 i 2012/2013 przedmiotem kontroli było przestrzeganie

⁶⁵ W sprawozdaniach podawano stan kadry pedagogicznej, nauczycieli uprawnieniami egzaminatorów, tematyki szkoleniowych rad pedagogicznych, podział środków na doskonalenie zawodowe oraz wskazywano zakres szkoleń, w których brali udział nauczyciele.

⁶⁶ Zgodnie z Regulaminem dofinansowania doksztalcenia zawodowego nauczycieli Zespołu Szkół Komunikacji im. Hipolita Cegielskiego w Poznaniu z 15 grudnia 2009 r.

⁶⁷ W zakresie kryteriów otrzymania poszczególnych stopni oraz terminu przeprowadzenia sprawdzianu wiadomości (§ 33 ust. 1 regulaminu).

przedmiotowych oraz wewnątrzszkolnego systemu oceniania. Rekomendacje sformułowane po ww. kontroli obejmowały:

- w roku 2010/2011 systematyczne dokumentowanie pracy związane z przestrzeganiem trybu wystawiania przewidywanych ocen niedostatecznych i ich poprawiania, informowania uczniów i rodziców o wymaganiach edukacyjnych, informowania rodziców o terminach przeprowadzania próbnych egzaminów maturalnych i zawodowych oraz o ich wynikach, opracowanie sposobu dokumentowania informacji o losach absolwentów;
- w roku 2011/2012 kontynuowanie przestrzegania przedmiotowych systemów oceniania oraz wewnątrzszkolnego systemu oceniania przez nauczycieli,
- w roku 2012/2013 systematyczne dokumentowanie pracy związane z przestrzeganiem trybu wystawiania przewidywanych ocen niedostatecznych i ich poprawiania, doprecyzowanie terminów poprawiania ocen semestralnych, kontynuowanie dotychczasowej formy zaliczania I semestru w wyznaczonych terminach.

(dowód: akta kontroli str. 310-320, 334, 336, 354, 357, 379, 473, 477, 826-827, 832-842, 863)

Realizowane w ZSK, w okresie objętym kontrolą, szkolne programy nauczania przedmiotów egzaminacyjnych były zgodne z obowiązującymi podstawami programowymi.

(dowód: akta kontroli str. 333, 356, 378, 844)

W październiku 2013 r. Centrum Edukacji Obywatelskiej zrealizowało pięciogodzinną szkoleniową Radę Pedagogiczną „Jak motywować uczniów do nauki?”.

(dowód: akta kontroli str. 198-225, 831, 859-862)

Według opinii ankietowanych uczniów, zasady oceniania i wymagania edukacyjne z przedmiotów egzaminacyjnych były znane prawie wszystkim (95%). Prawie połowa uczniów (41%) stwierdziła, że nie osiąga lepszych wyników, ponieważ nie chce im się uczyć. Motywacja do nauki w trakcie uczęszczania do szkoły wzrosła lub bardzo wzrosła u 26% ankietowanych uczniów, nie zmieniła się lub spadła w opinii 60% uczniów. Ponad połowa ankietowanych wskazała (64%), że nauczyciele przedmiotów egzaminacyjnych często lub zawsze udzielają im pomocy. Swoje przygotowanie do egzaminów zewnętrznych jako dobre oceniło 22% ankietowanych, za częściowo przygotowanych uznało się 36% uczniów, przy czym 35% wskazało, że przygotowania do egzaminów zewnętrznych skupiły się w ostatniej klasie. Wynik egzaminu zewnętrznego za ważny lub bardzo ważny uznało 78% uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 506-510)

W wyjaśnieniach, Dyrektor Szkoły wskazał, że działania motywujące uczniów do nauki, w tym wybór przedmiotów dodatkowych na poziomie rozszerzonym obejmują dostarczanie wiedzy z zakresu doradztwa zawodowego, która w powiązaniu z poznaniem wymagań rekrutacyjnych na wyższe uczelnie ma wpływ na zaangażowanie uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 472-726)

W badanym okresie odnotowano w Technikum zarówno wyraźną poprawę wyników egzaminów maturalnych z matematyki i języka polskiego na poziomie podstawowym (mniejsza liczba uczniów osiągających wynik w przedziale od 30% do 49%) jak i znaczny wzrost liczby uczniów wybierających na egzaminie maturalnym egzamin dodatkowy na poziomie rozszerzonym. W Liceum zmniejszała się liczba uczniów, którzy uzyskali wynik egzaminu maturalnego z języka polskiego na poziomie podstawowym w przedziale od 30% do 49% (z wyłączeniem 2012 r.), a odsetek uczniów, którzy uzyskali wynik egzaminu z matematyki na poziomie podstawowym w powyższym przedziale, był w 2010 r. i 2012 r. niższy niż w Technikum.

W porównaniu do Technikum nieznacznie wzrosła liczba osób wybierających na egzaminie przedmiot dodatkowy na poziomie rozszerzonym.

(dowód: akta kontroli str. 470-471, 789)

W badanym okresie w ZSK nauczyciele prowadzili w klasach maturalnych Liceum i Technikum zajęcia z przedmiotów egzaminacyjnych w ramach zwiększonego wymiaru godzin obejmującego matematykę, język angielski, język niemiecki, fizykę, chemię, biologię, geografię, historię, język polski i język hiszpański. Spośród wyżej wymienionych przedmiotów najwięcej godzin dodatkowych w ramach obowiązkowych zajęć edukacyjnych oraz zajęć realizujących potrzeby i zainteresowania uczniów⁶⁸, zrealizowano w klasach maturalnych Liceum i Technikum z matematyki (81 w roku 2011/2012 do 241 w roku 2012/2013), języka angielskiego (od 89 w roku 2010/2011 do 124,5 w roku 2012/2013) oraz języka polskiego (od 24,5 w roku 2009/2010 do 90,5 w roku 2012/2013).

(dowód: akta kontroli str. 793)

Zdaniem Dyrektora Szkoły, osiągane przez Liceum i Technikum trzyletnie wskaźniki EWD są efektem przyjętych i stosowanych form monitorowania, nadzoru i analizy egzaminów zewnętrznych, doskonalenia nauczycieli oraz zajęć dodatkowych dla uczniów. Wzrost wybieralności przedmiotów na poziomie rozszerzonym wynikał z funkcjonującego systemu zajęć dodatkowych i indywidualnych konsultacji, przeprowadzania próbnych matur z przedmiotów obowiązkowych i dodatkowych na poziomie rozszerzonym, a także coraz wyższych aspiracji uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 823-824, 830)

W latach szkolnych 2009/2010, 2010/2011 i 2011/2012 - na poszczególne lata szkolne, Miasto Poznań – organ prowadzący ZSK, udzielało z własnej inicjatywy wsparcia Szkole w celu podniesienia jej wyników dydaktycznych w formie zwiększania obowiązkowego wymiaru godzin nauczania matematyki o jedną godzinę dla każdego oddziału w wymiarze tygodniowym (w Liceum i Technikum). W okresie objętym kontrolą Dyrektor ZSK nie składał do organu prowadzącego wniosków o zwiększenie wymiaru godzin dydaktycznych, ponieważ na podstawie diagnozy uczniów „na wejściu” obejmującej analizę wyników uczniów z poprzedniego etapu kształcenia oraz testy diagnostyczne, stwierdził, że obowiązująca w Szkole siatka godzin była wystarczająca.

(dowód: akta kontroli str. 438, 472-476, 481-482, 575, 793-822)

W badanym okresie wzrastała w ZSK liczba uczniów uzdolnionych⁶⁹ z 26 w roku szkolnym 2009/2010 do 101 w roku 2012/2013, malała natomiast liczba uczniów mających trudności w nauce⁷⁰ ze 185 uczniów w roku szkolnym 2009/2010 do 78 w roku 2012/2013.

Dla uczniów uzdolnionych organizowane były pozalekcyjne zajęcia dydaktyczne, obejmujące w szczególności przygotowanie do egzaminów maturalnych z przedmiotów na poziomie rozszerzonym, w wymiarze 86,5 godziny w roku 2009/2010, 213 godzin w roku 2010/2011, 147 godzin w roku 2011/2012 i 346 godzin w roku 2012/2013. Wsparcie dla uczniów mających trudności w nauce, w wymiarze 423,5 godziny w roku 2009/2010, 320 godzin w roku 2010/2011, 306,5 godziny w roku 2011/2012 i 172 godziny w roku 2012/2013 obejmowało przede wszystkim zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze oraz zajęcia psychoedukacyjne z zakresu technik uczenia się.

(dowód: akta kontroli str. 402-431, 481-482)

⁶⁸ Zajęcia realizowane na podstawie § 2 ust. 1 pkt 5 lit. a i b rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. 2012 r., poz. 204); wcześniej § 2 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 12 lutego 2002 r. w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych (Dz.U. z 2002 r. Nr 15, poz. 142 ze zm.).

⁶⁹ W roku 2009/2010 26 osób, w roku 2010/2011 69 osób, w roku 2011/2012 54 osoby, w roku 2012/2013 101 osób.

⁷⁰ W roku 2009/2010 185 uczniów, w roku 2010/2011 116 uczniów, w roku 2011/2012 103 uczniów, w roku 2012/2013 78 uczniów.

W ZSK nie opracowano zasad oceny skuteczności wsparcia dydaktycznego udzielonego uczniom uzdolnionym oraz mającym trudności w nauce i nie prowadzono w tym zakresie analiz. Zdaniem Dyrektora Szkoły o właściwej organizacji procesu dydaktycznego wszystkich grup uczniowskich świadczyły uzyskiwane przez nich wyniki egzaminów zewnętrznych i zaangażowanie w udział w konkursach i olimpiadach przedmiotowych.

(dowód: akta kontroli str. 823-831)

Współpraca z rodzicami w odniesieniu do uczestnictwa w zajęciach i procesu uczenia się, określona w § 14 Statutu Szkoły z 21 czerwca 1996 r., realizowana była poprzez organizację spotkań z wychowawcami i innymi nauczycielami w celu przedstawienia wyników nauczania oraz przedyskutowania problematyki nauki i zachowania uczniów.

(dowód: akta kontroli str. 6-9, 672-678, 791)

Ankietowani nauczyciele wskazali, że dla podniesienia osiągnięć uczniów Szkoły na egzaminach zewnętrznych niezbędne są m.in. zwiększona liczba godzin przedmiotów maturalnych, dostępność standaryzowanych materiałów do ćwiczeń, koordynacja międzyprzedmiotowa, poprawienie motywacji do nauki.⁷¹

(dowód: akta kontroli str. 506-510)

W badanym okresie rodzice uczniów lub pełnoletni uczniowie nie kierowali do Dyrektora ZSK lub za jego pośrednictwem do właściwego terytorialnie kuratora oświaty i dyrektora OKE w Poznaniu skarg dotyczących problematyki egzaminów zewnętrznych.

(dowód: akta kontroli str. 834)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następującą nieprawidłowość:

Do kwietnia 2014 r. § 17 pkt 1 Wewnątrzszkolnego Regulaminu Oceniania określał, że warunkiem koniecznym dla uzyskania oceny „celujący” jest posiadanie osiągnięć edukacyjnych wyraźnie wykraczających poza realizowany program nauczania i umiejętności, w stosunku do wymagań wynikających z podstawy programowej i realizowanych w szkole programów nauczania, uwzględniających tę podstawę. Było to niezgodne z § 2 ust. 2 rozporządzenia w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów, gdyż ocenianie osiągnięć edukacyjnych ucznia polega na rozpoznawaniu przez nauczycieli poziomu i postępów w opanowaniu przez ucznia wiadomości i umiejętności w stosunku do wymagań edukacyjnych wynikających z podstawy programowej i realizowanych w szkole programów nauczania uwzględniających tę podstawę. Ponadto, powyższe podejście nie służyło realizacji celu motywacyjnego oceny szkolnej, określonego w § 3 ust. 2 pkt 3 rozporządzenia w sprawie oceniania.

(dowód: akta kontroli str. 310-320)

Dyrektor Szkoły wyjaśnił, że pomimo niezręczności zapisu, w Szkole stosowane były kryteria osiągnięcia stopnia celującego zgodnie z przywołanym rozporządzeniem, o czym świadczyła duża liczba wystawionych ocen celujących. We wprowadzonym w toku kontroli NIK⁷² nowym wewnątrzszkolnym regulaminie oceniania⁷³ wskazano: „stopień celujący oznacza, że uczeń opanował pełen zakres wiedzy i umiejętności określony w realizowanym programie nauczania, biegle posługuje się zdobytymi

⁷¹ Odpowiednio 41%, 29%, 21%, 9% respondentów.

⁷² 23 kwietnia 2014 r.

⁷³ Regulamin Wewnątrzszkolnego Oceniania, Klasyfikowania i Promowania Uczniów ZSK.

wiadomościami, jego osiągnięcia wskazują na dużą samodzielność, osiąga sukcesy w olimpiadach przedmiotowych, zawodach sportowych lub innych”.

(dowód: akta kontroli str.472-473, 478, 832-834)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

Efekty realizacji wniosków sformułowanych po analizie wyników egzaminów zewnętrznych były monitorowane w ramach nadzoru pedagogicznego w ogólnym aspekcie, odnoszącym się do realizacji treści programowych oraz przygotowania uczniów do egzaminów. W żadnym ze sporządzonych, w latach 2010-2013, sprawozdań z nadzoru pedagogicznego oraz w analizach wyników egzaminów zewnętrznych nie odnoszono się jednak do wykonania wniosków przyjętych do realizacji w poprzednim roku szkolnym, a także nie dokonywano oceny efektów dydaktycznych Szkoły w kontekście wyników egzaminów zewnętrznych uzyskiwanych w latach 2010-2013. Zdaniem NIK przyczyniłoby się to do skuteczniejszego planowania działań zmierzających do doskonalenia sytemu dydaktycznego.

(dowód: akta kontroli str. 321-401, 448)

Zapisy obowiązującego w ZSK wewnątrzszkolnego regulaminu oceniania nie zostały doprecyzowane w stopniu wskazującym na uwzględnienie wszystkich zmian wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 20 sierpnia 2010 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy oraz przeprowadzania sprawdzianów i egzaminów w szkołach publicznych⁷⁴. NIK wskazuje, że uszczegółowienie wewnątrzszkolnego regulaminu oceniania zmniejszy ryzyko naruszenia powszechnie obowiązujących przepisów⁷⁵.

(dowód: akta kontroli str. 310-320, 832-842)

Ocena częściowa

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, mimo stwierdzonej nieprawidłowości, działalność Szkoły w zbadanym obszarze.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁷⁶, wnosi o sporządzanie wieloaspektowych analiz wyników egzaminów zewnętrznych pozwalających na zdiagnozowanie przyczyn osiągania przez uczniów określonych wyników w celu doskonalenia systemu dydaktycznego Szkoły.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

⁷⁴ Dz.U. z 2010 r. Nr 156, poz. 1046.

⁷⁵ Przepisy zmienionego rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej i Sportu dnia z 30 kwietnia 2007 r. znalazły odzwierciedlenie w redakcji § 33 ust. 4 regulaminu, odnoszącego się do terminu przeprowadzenia sprawdzianu wiadomości.

⁷⁶ Dz. U. z 2012 r., poz.82, ze zm.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 29 maja 2014 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler:

Dyrektor

Agata Nowak
specjalista kontroli państwowej

z up. Tomasz Nowiński
wicedyrektor

Paweł Siuda
specjalista kontroli państwowej